

Handläggare
Jenny Bäck
Telefon: 08-50814919

Till
Enskede-Årsta-Vantörs
stadsdelsnämnd 2024-06-13

Remiss av Miljöprogram 2030 för Stockholms stad

Svar på remiss från kommunstyrelsen, dnr KS 2023/682

Förvaltningens förslag till beslut

Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har skickat ut Miljöprogram 2030 på remiss. Miljöprogrammet är ett stadsövergripande dokument som anger riktningen för stadens miljö- och klimatarbete. Programmet innehåller sju målområden:

1. En rättvis och inkluderande omställning
2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck
3. Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem
4. Ett klimatanpassat Stockholm
5. Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm
6. Ett giftfritt Stockholm
7. Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö

Stadsdelsförvaltningen välkomnar att Miljöprogram 2030 har en hög ambitionsnivå och att justeringar har gjorts för att miljöprogrammet ska harmonisera med internationella överenskommelser. Generellt anser förvaltningen att de satsningar som tas upp inom Miljöprogram 2030 är positiva, med förbehållet att de nya arbetsuppgifter som följer av miljöprogrammet också åtföljs av tillräckliga medel.

Förvaltningen lämnar synpunkter på bland annat ekologisk kompensation, ekologiska livsmedel och möjligheten att ta med ett genusperspektiv i arbetet med klimaträttvisa.

Enskede-Årsta-Vantör stadsdelsförvaltning
Administrativa avdelningen

Slakthusplan 8 A
Box 81
121 22 Johanneshov
Växel 08-508 14 000
Fax
eav@stockholm.se
start.stockholm

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har skickat ut Miljöprogram 2030 på remiss till stadens alla nämnder och bolag samt till ett stort antal frivilligorganisationer och föreningar. Remissen ska vara besvarad senast den 20 juni 2024. Förslaget bifogas.

Stockholms innevarande miljöprogram, Miljöprogram 2020-2023, har löpt ut och kommunstyrelsen fick tillsammans med miljö- och hälsoskyddsnämnden i budgetuppdrag att under 2023 arbeta fram ett reviderat miljöprogram. Programmet har arbetats fram av brett sammansatta grupper från olika delar av staden, under ledning av kommunstyrelsen och Stockholm Stadshus AB.

Ärendet

Miljöprogrammet är ett stadsövergripande dokument som anger riktningen för stadens miljö- och klimatarbete. Målen som formuleras i miljöprogrammet konkretiseras i separata handlingsplaner där konkreta åtgärder finns listade för stadens nämnder och bolag.

Miljöprogram 2030 skiljer sig från tidigare miljöprogram genom att det har en längre giltighetstid, på sex år istället för fyra. Förlängningen motiveras bland annat av att en längre genomförandetid ger bättre planeringsförutsättningar samt att flera andra mål och avtal tar sikte på 2030, till exempel Agenda 2030.

Miljöprogram 2030 fokuserar på de områden som har identifierats som stadens största utmaningar på miljöområdet. Utifrån detta har sju målområden valts ut, vilka sedan preciseras i 18 delmål. Till miljöprogrammet har också en bilaga med förslag på indikatorer tagits fram.

De sju målen är:

1. En rättvis och inkluderande omställning
2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck
3. Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem
4. Ett klimatanpassat Stockholm
5. Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm
6. Ett giftfritt Stockholm
7. Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö

Nedan följer en sammanfattning av de olika målen.

Mål 1. En rättvis och inkluderande omställning

Målet handlar om hur miljö- och klimatarbete kan bidra till ett mer jämlikt samhälle. Den omställning som behövs för att möta klimatkrisen ska ske rättvist och känsliga grupper ska skyddas. Det kan till exempel handla om att prioritera äldre och barn när

klimatepassningar för värmeböljor görs och prioritera investeringar inom områden med svagare socioekonomi.

Målet handlar också om att göra Stockholmarna delaktiga i omställningen. Här lyfts särskilt att stadsdelsnämnderna ska få en tydligare roll i omställningsarbetet och kontakten med invånarna.

Delmål:

- 1.1 Stadens verksamheter stärker en rättvis omställning
- 1.2 Stockholmarna är delaktiga i omställningen

Mål 2. Ett Stockholm utan globalt klimatavtryck

Målet formulerar stadens målsättningar för att sänka stadens klimatutsläpp. Målsättningarna är utformade för att staden ska kunna leva upp till Parisavtalet. Liksom i Stockholms stads budget för 2024 finns här målet om ett klimatpositivt Stockholm till 2030 och fossilfritt Stockholm till 2040. Arbetet med fossilfri organisation ska fortsätta och stadens konsumtionsbaserade utsläpp ska halveras. Klimatpåverkan från den mat som staden serverar ska minska.

Med konsumtionsbaserade utsläpp avses alla utsläpp orsakade av konsumtion, också de utsläpp som sker utanför Stockholms geografiska område. Målet om konsumtionsbaserade utsläpp inkluderar stadens egna inköp och upphandlingar, men också invånarnas konsumtion.

Arbetet med att minska stadens klimatavtryck kommer att preciseras i stadens klimathandlingsplan, som för närvarande är under revidering.

Delmål:

- 2.1 Ett Stockholm som är klimatpositivt 2030 och fossilfritt 2040
- 2.2 Minskad klimatpåverkan från transportsektorn
- 2.3 En fossilfri organisation 2030
- 2.4 Halverad klimatpåverkan från konsumtion
- 2.5 Minskad klimatpåverkan från mat

Mål 3. Ett Stockholm med livskraftiga ekosystem

Detta mål handlar om att stärka stadens blågröna infrastruktur. Mer natur ska skyddas och arbetet med att uppnå god vattenstatus i stadens sjöar och vattendrag ska fortsätta. Staden ska också arbeta för en ökad biologisk mångfald, både inom Stockholms gränser och i omvärlden. Det senare sker genom en genomtänkt konsumtion där livsmedel och andra typer av varor som kan påverka biologisk mångfald väljs med omsorg.

Delmål:

- 3.1 Stärkt biologisk mångfald och blågrön infrastruktur

3.2 Förbättrad vattenkvalitet och stärkta livsmiljöer

3.3 Staden bidrar till stärkt biologisk mångfald i omvärlden

Mål 4. Ett klimatanpassat Stockholm

Under detta mål ligger fokus på de anpassningar staden behöver göra för att klara ett ändrat klimat, främst skyfall och värmeböljor. Det handlar dels om fysiska åtgärder för att förebygga skador på byggnader och infrastruktur vid översvämningar, dels om att ha beredskap i verksamheter för att klara långa perioder med höga temperaturer. Särskilt fokus ligger på att skydda känsliga grupper såsom barn och äldre.

Delmål:

4.1 En stadsmiljö mer anpassad till ett förändrat klimat

4.2 Stärkt motståndskraft vid extremväder

Mål 5. Ett resurseffektivt och cirkulärt Stockholm

Detta mål kopplar bland annat till målet om minskade klimatutsläpp från konsumtion. Stadens resursanvändning behöver bli mer effektiv, både sett till materiella resurser och energi. Staden behöver arbeta för att minska sin avfallsproduktion genom ändrade konsumtionsvaror och arbeta för cirkulära flöden.

Delmål:

5.1 Hållbar konsumtion och effektiv resursanvändning

5.2 Cirkulära kretslopp av resurser

Mål 6. Ett giftfritt Stockholm

Målet handlar om att fortsätta arbetet med att minska förekomsten av skadliga ämnen i Stockholms miljö. Det handlar om att undvika inköp av varor som innehåller skadliga kemikalier, att göra medvetna materialval vid byggnationer och anläggning av parker och att åtgärda förorenade områden. Särskilt fokus ligger på att stoppa inköp av varor som innehåller PFAS, bisfenoler, ftalater och svärnedbrytbara ämnen.

Delmål:

6.1 Minskad användning och spridning av skadliga ämnen

6.2 Renare mark och sediment

Mål 7. Ett Stockholm med frisk luft och god ljudmiljö

Inom detta mål fokuseras på att minska utsläpp från trafiken för att ge Stockholmsborna en bättre luft samt att minska trafikbuller.

Delmål:

7.1 Trafikens påverkan på luftkvaliteten minskar

7.2 Förbättrad ljudmiljö

Arbetsätt

Miljöprogrammet innehåller ett avsnitt om vilka arbetsätt som behövs för att nå målen. En viktig del är att arbeta aktivt med de inköp staden gör. Många delmål kräver också samverkan såväl internt som externt, med näringsliv, akademi och civilsamhälle. Kommunikation lyfts också som ett viktigt verktyg, inte minst för att påverka invånarnas konsumtionsmönster. Vidare anses innovation, digitalisering och lärande vara viktiga områden för att få ett framgångsrikt arbete med miljömålen.

Uppföljning

Miljöprogram 2030 kommer vara integrerat i stadens system för uppföljning, ILS. Uppföljningar kommer göras varje år. 2027 planeras en halvtidsuppföljning för att säkerställa att staden är på rätt väg.

Ärendets beredning

Remissvaret har beretts inom Administrativa avdelningen.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Stadsdelsförvaltningen välkomnar att Miljöprogram 2030 har en hög ambitionsnivå och att justeringar har gjorts för att miljöprogrammet ska harmonisera med internationella överenskommelser såsom Parisavtalet och Agenda 2030. Förvaltningen vill lämna följande synpunkter.

En rättvis och inkluderande omställning

Under delmålet *1.2 Stockholmarna är delaktiga i omställningen* framgår att stadsdelsförvaltningarna tillsammans med flertalet andra förvaltningar ska ha ett kommunikativt ansvar där man bidrar till och tar vara på invånarnas engagemang i miljö- och klimatfrågor. Detta blir ett nytt uppdrag för stadsdelsförvaltningarna, då denna typ av kommunikation främst skett genom stadens centrala funktioner tidigare. Samtidigt har stadsdelarna också många kontakter med invånarna och bör ha bra möjligheter att hitta kommunikationsvägar. Förvaltningen ser positivt på denna satsning, med förbehållningen att tydliga riktlinjer och tillräckliga medel behövs för att genomföra arbetet.

Livsmedel och måltider

Under delmål *3.3 Staden bidrar till stärkt ekologisk mångfald i omvärlden* finns två indikatorer för ekologiska livsmedel. Den första lyder ”Andel inköpta ekologiska livsmedel i kronor”. Förvaltningen noterar att indikatorn endast omfattar livsmedel och inte måltider, vilket är en ändring från tidigare formulering. Vid avtalsuppföljning för måltidsentreprenader är det nödvändigt att det finns tydligt formulerade mål om vad som förväntas av

entreprenaden. Om tydliga krav saknas för hur mycket ekologiska livsmedel de upphandlade måltiderna ska innehålla finns en risk att krav på ekologiskt uteblir i upphandlingarna. Det skulle innebära att upphandlade entreprenader inte möter samma krav som stadens egna verksamheter. Därför föreslår förvaltningen att en egen indikator läggs till för måltider, där andelen ekologiska livsmedel i upphandlade måltider mäts.

Den andra indikatorn under delmål 3.3 är ny och lyder ”Andel inköpta ekologiska livsmedel i kg”. Förvaltningen anser att det är bra att man lägger till denna indikator då den bättre reflekterar hur mycket ekologisk mat som serveras i verksamheterna. Förvaltningen skulle önska att indikatorn ligger som en KF-indikator, vilket inte framgår nu.

Ekologisk kompensation

Under delmål 3.1 *Stärkt biologisk mångfald och blågrön infrastruktur* beskrivs att den ekologiska kompensationen som verktyg och metod ska utvecklas. Förvaltningen välkomnar denna satsning då det under senaste åren inträffat ett flertal gånger att en utlovad ekologisk kompensation i slutändan blivit betydligt mindre omfattande än planerat då medlen för att genomföra kompensationsåtgärden saknats i projektets slut. Förvaltningen vill understryka vikten av att ekologisk kompensation ses som en obligatorisk åtgärd och inte något som det ska gå att dra in på i slutet av ett projekt. Vidare är det, som också lyfts i delmålet, väsentligt att kompensationsåtgärden får tillräcklig kvalitet och omfattning.

I texten till delmål 3.1 lyfts att exploatering kan bidra till en ökad biologisk mångfald om rätt kompensationsåtgärder sätts in. Förvaltningen föreslår att det förtydligas i texten att det främsta alternativet för biologisk mångfald alltid är att undvika exploatering av naturmark, i och med att det är mycket svårt att fullt ersätta de naturvärden som går förlorade när naturmark tas i anspråk.

Till delmål 3.1 finns också en indikator för ekologisk kompensation som lyder ”Andel enskilda exploateringsprojekt som tar ekologiska värden och funktioner i anspråk där ekologiska kompensationsåtgärder genomförs”. Förvaltningen anser att det är mycket bra att denna fråga bevakas och följs genom en KF-indikator. Förvaltningen vill poängtera att det kopplat till denna indikator behöver vara tydligt vad som är en godkänd ekologisk kompensation, så att åtgärder med för låg kvalitet inte räknas in i indikatorn.

Klimatanpassning

Förvaltningen vill lyfta att det i takt med att fler anläggningar för omhändertagande av dagvatten byggs, finns ett behov av att göra gränsdragningar över var ansvaret för drift och underhåll ska ligga. I nuläget görs detta från fall till fall, vilket inte är resurseffektivt.

Förvaltningen anser att trädmålet, där varje fällt träd ska ersättas av två nya träd är bra. Förvaltningen anser att det vore önskvärt att också exploateringsprojekt omfattas, det vill säga att träd som tas ned i samband med exploateringar också behöver ersättas i enlighet med stadens trädmål.

Förorenade områden

Rörande avsnittet om förorenade områden vill förvaltningen lyfta det problematiska i att stadsdelsförvaltningarna är hänvisade till stadsmiljöavdelningarnas driftsbudgetar för undersökning och åtgärd av förorenade områden. Att åtgärda ett förorenat område kan ofta uppgå till stora belopp som utgör en betydande del av driftsbudgeten. Det är önskvärt att staden ser över andra möjligheter till finansiering i dessa fall, så att stadsdelsförvaltningarna inte behöver dra ner på annan verksamhet för att kunna hantera förorenade områden.

Arbetsätt och organisation

Under flera av delmålen lyfts upphandling och inköp som en viktig funktion. Hänsyn ska tas till varors kemikalieinnehåll, cirkularitet, energieffektivitet med mera. Förvaltningen vill därför lyfta behovet av utbildningsinsatser och tydliga riktlinjer i dessa frågor.

Miljöprogrammet är ett viktigt styrdokument och uppfyllandet av miljöprogrammets mål utgör en stor del av stadens budget och verksamhetsplanering. Därför är det viktigt att målen också åtföljs av tillräckliga medel.

Stadsdelsnämnderna står med som genomförandeansvariga i 16 av 18 delmål och deras resultat är viktiga för att staden ska nå sina mål. Arbetet hålls ihop av stadsdelsförvaltningarnas miljösamordnare, men denna tjänst är inte inskriven som ordinarie verksamhet, utan tilldelas centrala medel från år till år. Detta kan medföra att stadsdelsförvaltningarna riskerar att stå utan någon som håller ihop klimat- och miljöarbetet om medlen skulle utebli. Förvaltningen föreslår att funktionen miljösamordnare skrivs in som en del av ordinarie verksamhet. Detta skulle förbättra förutsättningarna för ett långsiktigt miljöarbete och ge en bättre möjlighet för förvaltningarna att säkra rätt kompetens för uppdraget.

Jämställdhetsanalys

Jämställdhet mellan män och kvinnor tas inte upp inom miljöprogrammet. Förvaltningen vill därför lyfta att ett genusperspektiv kan ha relevans särskilt för arbetet med klimaträttvisa. I Nordiska ministerrådets publikation *Klimat, kön och konsumtion. En forskningsöversikt med genusperspektiv på hållbara livsstilar* (2022, Jimmy Sand, utredare, Nationella sekretariatet för genusforskning, för Nordisk information för kunskap om kön, NIKK, Göteborgs universitet) framgår att män och kvinnor har olika utsläpp och att män som grupp har större utsläpp. I framtida arbete med målet *En rättvis och inkluderande omställning* kan det därför finnas en vinst i att inarbeta ett genusperspektiv i begreppet klimaträttvisa.

Barnrättsperspektiv

Miljöprogram 2030 gynnar barns rättigheter genom att dess huvudsyfte är att få till en bra miljö och ett stabilt klimat för kommande generationer. Särskilt arbetet med Kemikaliesmart förskola och ekologiska livsmedel inom stadens verksamheter gynnar barn på ett mer direkt sätt. Under det första delmålet, *1.1 Stadens verksamheter stärker en rättvis omställning* lyfts särskilt att barn utgör en sårbar grupp som ska skyddas och att barns behov är prioriterade.

Förvaltningen föreslår att Enskede-Årsta-Vantörs stadsdelsnämnd godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på remissen.

Anders Carstorp
Stadsdelsdirektör
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Anna Larsson
Avdelningschef
Enskede-Årsta-Vantör
stadsdelsförvaltning

Bilagor

1. Miljöprogram 2030 remissversion
2. Förslag på indikatorer
3. Kopia av godkänt tjänsteutlåtande: KS 2023/628
Tjänsteutlåtande Miljöprogram 2030 för Stockholms stad

Attesterat av

Detta dokument har godkänts digitalt av följande personer:

Namn	Datum
Anders Carstorp, Stadsdelsdirektör	2024-05-28
Anna Larsson, Avdelningschef	2024-05-27